

Borbás Károly:

Fájó gyermekkori emlékeim

1945. február elején jártunk. Ez a nap is úgy kezdődött, mint általában az utóbbi napok. Az iskolai tanítás még novemberben befejeződött a sűrű bombatámadások miatt. A Polgári iskolai negyedik (utolsó) évét kezdtem, s hagytam abba. A szovjet csapatok mind közelebb értek, már az Ősi községet is elfoglalták, s a nyilasok a lakosság munkára fogható részét lövészárkásásra a vasút alá rendelték. 14 évestől 60 éves korig nőket és férfiakat egyaránt. Több esetben én is mentem a lapáttal. Közben Ősiből aknavetőkkel lőtték bennünket. Ebben az évben nagy tél volt, a köd is megjelent, s ennek leple alatt, ahogy tudtam, hazaszöktem, Időközben a szovjet csapatok visszanyomták így a lövészárkok ásása is abbamaradt.

Az Őcsémmel élveztük a tél örömeit, s a házunkkal szemben lévő közben rendszeresen szánkóztunk. Ezen a napon is jókedvűen siklottunk a napsütéstől szikrázó, csillogó hóban, amikor dobszót hallottunk. Akkor még úgynevezett hajdúk voltak a község tudósítói. Minden utca sarkán megálltak, egy ideig doboltak, s amikor már elég hallgatójuk volt, akkor elkezdték mondani „Közhírré tétetik...”. A kíváncsiság engem is odacsalt a hallgatók közé, megdöbbenve ijedten hallgattam a rendelet felolvasását: Minden 1929-ben és '30-ban született fiú 3 napi élelemmel jelentkezni köteles február 12-én a Vár mögötti piactérre, ahonnan Németországba viszik ezeket a fiatalokat. Aki a parancsnak nem engedelmeskedik a hadbírótság ítélkezik felette. Ilyen „kilátások” mellett én is kénytelen voltam készülődni az utazáshoz. Hátizsákomban volt egy fél sonka (aminek később nagy hasznát vettem), egy szál füstölt kolbász, kenyér, 1 üveg sóborszesz, pár sem kockacukor, s egy literes kislábos.

Így érkezett el az indulás napja, 1945. február 12. Papám búcsúzáskor csak ennyit mondott: Isten veled, lehet, hogy soha többet nem látjuk egymást. Mamám jött velem a piactérre, ahol volt a gyülekezőhelyünk. Egy lovas kocsira felraktuk hátizsákjainkat, mi pedig 80-100-an elindultunk gyalog Hajmáskérre. Síró anyák és hozzátartozók kísérték minket a község határáig. Hajmáskérig viszont a Községházától jött velünk néhány előljáró! Öskün újabb csoport csatlakozott hozzánk, s így kiegészülve érkeztünk meg a Hajmáskéri vasútállomásra, ahol már benn állt egy marhavagonokból álló szerelvény. Amikor megérkeztünk, levettem a kocsiról a csomagomat és toronyiránt elindultam vissza, hazafelé! Már Ösküt is elhagytam, amikor eszembe jutott, hogy milyen sors várhat rám, ha megfognak. Fájó szívvel, de újra elindultam Hajmáskérre. Ott már nagy volt az izgalom, mert eggyel kevesebb volt a létszám. Amikor szóltam az egyik kísérőnek, hogy csak elköszöntem az itt élő rokonoktól, megcsóválta a fejét, biztosan szökni akartam, nagyon megsajnálta, de nem állt módjában segíteni.

Így hát elhelyezkedtünk a vagonokban, melyek teljesen csupaszok voltak, még szalma sem volt bennük, s német katonai kísérettel elindultunk a nagy ismeretlenbe, Németországba. Ez idáig még Budapesten sem voltam. Amikor a celldömölki pályaudvarra értünk, bizony szomorú látványban volt részünk. Dunnák, takarók, ruhák lógtak a villanypóznákon, s mindenütt romok. Előző nap bombázták az állomást és környékét. Innen tovább menve Répcelak után nyílt után a nyílt pályán megálltunk (a soproni vasútállomást bombázták) és a közelben szalmakazalokat láttunk. Leugráltunk a vagonokról, s egy kis szalmát vittünk be fekhelynek. Azonban ez is csak részben sikerült, mert jöttek a kazlak gazdái vasvillával, s elzavartak minket. Az őrség is visszaparancsolt bennünket a vagonokban. Amikor

Sopronba értünk, ugyancsak csúnya látványban volt részünk a bombázás miatt. Még mindig nem mondtam le a a szökésről s itt az állomáson a mellettünk lévő vágányon állt egy német katonai szerelvény, s én összeszedve minden bátorságomat és az iskolában szerzett szerény német tudásomat, az egyik szimpatikusnak tűnő katonától megkérdeztem, hova mennek? Stuhlwissenburg – volt a válasz. Kis gondolkodás után igen volt a válasz. Én fogtam a hátizsákom, leszálltam, s már másztam fel a Fehérvárra induló szerelvényre, amikor hátulról lerántott az egyik kísérő, s egy fenékberúgással megúsztam a szökési kísérletet. Egy másik társunknak ez sikerült és szerencsésen hazajött Várpalotára.

Mi pedig mentünk tovább és ágfalvánál elhagytuk szeretett hazánkat. Innen már két mozdony húzott bennünket, s sorban hagytuk el az állomásokat: Ebenfurt, St.Pölten, Bécs, Linz majd München következett. Itt a borzalmak óráit éltük át. Az állomáson állt a szerelvényünk mikor jöttek a bombázó kötelékek, és elkezdtek süvíteni a bombák. A kísérő katonák kívülről ránk zárták a tolóajtót, mi pedig bent a vagonban egymáson henteregtünk a légnomástól, s a félelemtől őrzöngtünk. Hogy meddig tartott ez az iszonyat, azt nem tudom, de amikor csend lett, s kinyitották az ajtókat nem akartuk elhinni, hogy életben vagyunk. Ez volt az első légitámadás, amelyet sok száz Liberator hajtott végre s bizony még sok hasonlóknak voltunk részesei

Münchenből továbbindulva, Augsburgon át február 19-én érkeztünk Kaufbeurenbe. Pontosan egy hétig tartott az utunk. Ennek a 40 000 lakosú városnak a szélén volt a repülőtér, utunk vélhető végállomása, Egy nagy tornateremben helyeztek el bennünket, ahol több várpalotai fiúval találkoztunk ('28-'29-beli születésűek), akik már pár napja ott voltak. Szalma volt leterítve ez volt a fekhelyünk. Másnap már a délelőtti órákban szirénázva jött egy motor, ez jelezte a légriadót. Minket a közeli erdőbe vezényeltek, s ott töltöttük az időt nagy hóban álldogálva, hallgattuk a Liberatorok órákig tartó vonulását. Délután 3 óra körül vonultuk be szálláshelyünkre, s utána mentünk ebédelni, mely akkorra már hideg besűrűsödött kukoricalevesből és 2-3 szem főtt krumpliból állt. 10 személy kapott 1 kg kenyeret, amit nagy gonddal osztottunk el.

Amikor nem volt riadó, a havat tapostuk a repülőtéren, és a krumplisvermekhez mentünk éjszakai őrségbe botokkal felfegyverkezve hogy a lopást meggátoljuk. A fél sonkát elcseréltem egy meleg nagykabátra, így felülről nem fáztam, a cipőmről viszont, mivel papírtalpú volt, a hótaposástól leázott a talp. Ezt úgy oldottam, meg hogy rongydarabokkal csavartam át. Csak április 27-én kaptam bakancsot, de ez egy későbbi történet.

Körülbelül egy hét után sorakoztattak bennünket, és úgynevezett „szelektáláson” estünk át. az 1930-ban születettek és a '29-es korosztály gyengébbjeit (voltunk kb. 400-an) összecsomagoltatták, és 2 magyar százados és 2 tizedes irányítása alatt kimentünk az állomásra. Olyan hírek terjengtek, hogy jövünk haza. Amikor elhelyezkedtünk a vagonokban (megint csak hatalmas résekkel teli csupasz fenékdeszkákon), tudomásunkra hozták, hogy Szudétaföldre, Égerbe (ma Cheb) megyünk, ahol vonatkísérő légvédelmi ágyúkhöz képeznek ki bennünket. Bizony, erre a hírre nagyon elszontyolodtunk. A mi szerelvényünk végén is volt ilyen ágyú, melynek kezelői már idős német tüzérek voltak. Elindultunk tehát újra: Augsburg, München, Regensburg, majd a kijelölt város, Éger. Itt az állomáson egy napig várakoztunk, amikor jött a hír, hogy tifuszbajrány van a laktanyában így nem fogadnak bennünket. Újabb helység nevét adták, meg ami közel van a holland határhoz. Közben az enivalónk is elfogyott, s azzal hitegettek bennünket, hogy a legközelebbi állomáson lesz „vételezés”. Amikor odaértünk sajnálattal közölték, hogy mindent lebombáztak, s hogy „Húzzunk

egyét a nadrágszíjon”. Ez így ment napokon keresztül, s ha egy állomáson marharézával telt vagon láttunk, abból próbáltunk pár darabot szerezni. Ezt ettük nyersen. Eddig nem volt cigaretta a számban, de ekkor, hogy az éhséget valamivel csillapítsam, a nagykabátomból kivett vateletint újságpapírba csavarva füstöltem.

Halle-t, Eislebent, majd több várost elhagyva március 15-én Warendorfba értünk. Itt egy napot várakoztunk, s a lakosság körében híre ment, hogy magyar gyerekek vannak itt. Elég sokan kijöttek közülünk az állomásra. Mi leszálltunk, és hazafias dalokat énekeltünk: egy kis meleg levest kaptunk jutalmul. Így ünnepeltük a mi nemzeti ünnepünket 1945-ben. Mivel tisztálkodásra lehetőségünk nem volt, hisz a nagy hidegben a télikabát sem került le rólunk még éjszakára sem, elszaporodtak a tetvek, s állandóan vakaróztunk. Féltő volt, hogy ilyen legyengült állapotban kitör rajtunk a tifuszbajárvány.

Warendorfot elhagyva Münsterbe értünk, közel a végcélunkhoz, ott azonban már megjelentek akkorra az Angol Hadsereg csapatai, s így oda sem mehettünk. Újra irányt változtattunk, s egy kis bányász falu, Ober Scheld Ort állomásának mellékvágányára toltak ki bennünket. Innen azután se le, se föl! Egy hétig tartózkodtunk itt, természetesen ételment most sem kaptunk. Bejártunk a faluba, ott kéregettünk. Én is megálltam egy ház bejáratánál, bekopogni nem mertem, de egyszer csak észrevettek és behívtak. Ahogy tudtam, elmondtam, hogy nagyon éhes vagyok, de hát ezt mondani sem kellett, hiszen alig álltam a lábamon. Úgy látszik megsajnálta, mert bőkezűen megvendégelték és azt mondták, hogy amíg itt vagyunk, minden nap menjek el hozzájuk. Ez meg is történt, s így egy kicsit felerősödtem.

Egyik nap ballagtam vissza a szerelvényhez, amikor egy kéttörzsű Leiting vadászgép alacsonyán szállva az utat kezdte géppuskázni. Porzott az út körülöttem a lövedékektől, én meg futottam a tőlem kb. 50 méterre lévő óvóhelyre, ahol nők és gyerekek voltak. Kezemnél fogva berántottak, s a nagy ijedség után kaptam egy almát. (1990-ben ottjártamkor még megvolt a hegyoldalba vájt óvóhely lezárt rozsdás vasajtaja). Egy hét elmúltával jött a parancs, hogy még van lehetőség a bekerítésből kijönni, de csak gyalogmenetben. Így hát reggel 6 órakor elindultunk 400-an gyalog, otthagya vagonjainkat. Kedves ebédeltetőim is kint álltak a kapuban, és integettek.

Különböző falvakon mentünk keresztül, s 10 km-enként volt egy negyed óra pihenő. Ez így ment 40 km-ig. Közben volt egy megrázó felejthetetlen esemény. Az egyik faluban rövid pihenőt tartottunk, s egy 50 év körüli asszony megjelent két nagy házikenyérrel és egy késsel, s sírva kezdte szelni a két kenyeret. Könnyeit törölve mondta, hogy neki két fia szolgál Magyarországon, és sok jót írtak neki a magyarok vendégszeretetééről. Csupán azt sajnálta, hogy mindenkinek nem jutott a kenyérből. A délutáni órákban már 5 km-enként tartottunk pihenőt, s mindig nehezebb volt elindulni. Éjfél körül értünk Marburg városba. Csupa romhalmaz volt mindenütt, s mi a romok tetején ülve, fekvé figyeltük a német katonai autók vonulását (menekülését). Egy órai pihenés után sorakozót, majd indulást vezényelt az egyik százados és a két tizedes is. Ők még éjszaka 200 fiúval együtt angol fogságba kerültek.

Mi továbbvonszoltuk magunkat, s a kora reggeli órákban Bauschenbergbe értünk, ahol még volt egy személyvonat, amelyik elvitt bennünket Kasselig. Itt összeállítottak részünkre pár marhavagonból álló szerelvényt. A kb. 70 km-es gyaloglás után azonban lefeküdtem, s a nagy fáradtságtól és kimerültségtől rögtön mély álomba merültem. Hogy mennyit aludtam, nem tudom, csak arra ébredtem, hogy valaki nagyon ráz fektemben. Ahogy álmosan felnéztem, az unokatestvérem állt mellettem (akivel hazaértemig együtt voltam), s csupán annyit tudott kérdezni: Te élsz? Meglepődve

kérdeztem, hogy miért kérdez ilyet. Gyere ki – mondja – és nézz körül! Az történt ugyanis, hogy amíg aludtam, Mustang vadászgépek támadták meg az állomást, a társaim leugráltak és fedezéket kerestek. A nagy riadalomban rólam teljesen megfeledkeztek. A mozdonyunkat, melyet nem sokkal előtte kapcsoltak ránk, valósággal szitává lőtték, s én ebből két vagonnal hátrább semmit nem vettem észre. Közben a kilótt mozdonyunkat elvontatták és másikat hoztak a helyébe. Mielőtt azonban elindultunk volna, újra jöttek a „pirosorrúak”. Most már én is leugrottam, furásnak eredve próbáltam fedezéket keresni. Nekem ez sikerült, de a mozdonyunk megint hasznavehetetlen lett. Az egyik várpalotai társam egy betoncsatornába bújt, de kijönni már nem tudott. Lábainál fogva húztuk ki.

Hát ehhez a kasseli pályaudvarhoz ilyen emlékeim fűződnek azért is maradtak meg bennem. S akik ezekben a borzalmakban 14-15 évesen részt vettek azok közül itt kevesen örülhetünk az életnek. Akik még megmaradtunk, mi is idegileg betegek vagyunk, az ízületeink mindenhol fájnak. E kis kitérő után folytatom az eseményeket. Harmadik mozdonyunk szerencsésen kihúzott bennünket ebből a veszélyes zónából, és Frankfurton keresztül Nürnbergbe értünk. Ebben a városban a vonatból egyetlen házat sem láttunk! Mindenütt romhalmaz. Hol éltek az emberek? Felfoghatatlan. Amikor 1985-ben itt jártam, mindennek nyoma sem volt. Pezsgett az élet ebben a szép városban Nürnberg után újra München következett, s végül 4 heti utazás és szenvedés után végre megérkeztünk oda, ahonnan elindultunk, Kaufbeurenbe – igaz, hogy felére fogyatkozva.

Akiket itt hagytunk 4 héttel ezelőtt, azokat beöltöztették német egyenruhába, és elvitték őket Murnauba. Minket most fabarakokban helyeztek el a repülőtér szélén, ahol emeletes ágyak voltak elhelyezve. A szállással nem is volt problémánk, annál több az étkezéssel. Reggel kaptunk egy kis feketekávének nevezett melegvizet, hozzá egy darab „Knackebrotot”. Ez valami korpás kétszersült volt, minden íz nélkül. A légriadók mindennaposá váltak, s mire lefújták a riadót, már délután volt. Akkor mentünk ebédelni, ami vagy kukorica-, vagy répaleves volt, mellé pár szem héjában főtt krumplics. Húst még csak nem is láttunk. Este kaptunk kenyeret, de most már 12-en 1 kg-ot. Elkezdődtek az éjszakai bombázások is, s amikor egy éjjel Augsburgot bombázták, mely tőlünk 25-30 km-re volt, az ún. „Churchill-karácsonyfák” világítása még nálunk is látható volt. Cipőm még mindig nem volt, csak ruhadarabokkal csavartam be a lábam, majd spárgával átkötöttem. Pedig ott még nagyon hidegek voltak, közel a Svájci Alpokhoz, amelyek napsütéses időben láthatóak voltak. S mentek a napok, egyik a másik után, egyre gyengültünk a mind szűkösebb ellátástól és a tetvek állandó csípésétől.

A front pedig gyorsan közeledett, az ágyúszó mind közelebről hallatszott, a Mustangok tetszés szerint repkedtek felettünk, le-lecsapva a hangároknak és az erdőszélre betolt német repülőkre, melyek benzinhiány miatt tétlenségre voltak kárthatva. Április-26-án este parancsba jött, hogy másnap reggel, akinek nincs cipője menjen be a reptéren lévő hangárba, ahol használt bakancsok vannak felhalmozva. Reggel el is indultunk páran átvágva a repülőtéren, a túlsó oldalon lévő hangárba. Találtam is a lábamra való bakancsot, de alighogy felhúztam őket megjelentek a „pirosorrúak”. A tetőn, mint a záporosó, úgy kopogtak a géppuska lövedékek és a hangárból kitolt gépek lángolva égtek. Én egy hordó mögött kerestem fedezéket mely – mint később kiderült – benzines hordó volt. Ahogy vége lett a támadásnak s csend lett gyorsan kijöttem a hangárból és az égő gépeket messze elkerülve siettem vissza a barakkba. Rövid idő múlva riadóztattak bennünket és vonultunk az erdőbe. Az itt látottak megdöbbenetettek bennünket ugyanis, a német katonák már menekültek eldobva a gázálcot, és az egyéb dolgokat. Ekkor már amerikai harckocsik lőtték az

erdőt, a fák derékba találva dőltek ki mi pedig a fák tövébe kézzel kapartunk gödröt magunknak, ahol legalább a fejünket védhetjük. A repülők már rajtunk túl géppuskáztak s kis idő múlva a harckocsik ágyúi is elcsendesedtek. Egy idő után jött a hí hogy a repülőtér amerikai kézen van, s vonuljunk be a barakkjainkba. Ez megtörtént, s egy fehér lepedőt rúdra tekerve kitűztünk a tetőre. A barakk előtti téren szakácsaink knäckebröten osztogattak, amikor vagy 200 méterre tőlünk megjelent 2-4 amerikai harckocsi. Megálltak, s nyomjelző lövedékekkel egy sorozatot a fejünk fölé lőttek. Látna hogy lerongyolódott, lesoványodott gyerekek vagyunk, csokoládét és narancsot dobáltak közénk. Szinte egymás kezét karmolva próbáltunk valamihez hozzájutni. Így estünk amerikai fogságba 1945. április 27-én délután.

Miután a harckocsik elmentek, jöttek a megszálló és rendfenntartó alakulatok. Egy amerikai katona – miután megtudta, hogy magyarok vagyunk – magyarul érdeklődött, van-e Bakony környéki köztünk. Többen is voltunk várpalotaiak, s elmondta, hogy az ő nagyapja Dudarról ment ki Amerikába, ő már kint született. Először a légierőnél volt, egy alkalommal részt vett Fehérvár bombázásánál, de valamilyen szemprobléma miatt a gyalogsághoz helyezték. Látna hogy milyen szánalmas állapotban vagyunk, megnyugtattak bennünket, hogy most már jóra fordul az életünk. Felhízlalnak, bennünket aztán hazavisznek Magyarországra. Így kissé megnyugodva rózsásabb hangulatban mentünk be a szálláshelyünkre, ahol már minden szobában egy láda narancs várt bennünket. Hinni sem akartunk a szemünknek. S ami hónapok óta nem fordult elő, nyugodtan, minden félelem nélkül hajtottuk álomra a fejünket. Nem győztem mindezért hálát adni Istennek. Én most már túl vagyok a háború borzalmain, de vajon mi van otthon a Család körül? Életben maradtak? Semmi hírt nem hallottunk Magyarországról.

Első éjszaka ki akartam menni a dolgomat végezni, s egy hatalmas fekete katona állt az ajtóban. Én ijedtemben visszamentem a szobába. Akkor láttam életemben először négert. Később kiderült, hogy nagyon jóindulatúak, szeretik a gyerekeket. Sokszor autóztattak bennünket szórakozásból dzsipekkel. Másnap fertőtlenítettek bennünket s nem volt semmi kötöttségünk. Futballoztunk a 6-os barakkbeli fiúk ellen, akik, komáromiak voltak, köztük a későbbi híres válogatott Czibor Zoli és a testvére is. Az erdőszélen lévő repülőkhöz játszottunk, s különböző műszereket és órákat kiszereltünk belőlük. Végül az amerikaiak egy határba hordták ezeket a repülőket és felrobbantották. A repteret rendbe hozták, s hatalmas 4 motoros gépek szálltak le, melyek belsejéből hátul gurultak ki a harckocsik és a különböző járművek.

Május második hetében katonai teherautók jelentek meg a gyülekezőtéren, s minden autón 20-an foglaltunk helyet. A környező falvakban tízesével letettek bennünket általában házanként egy-egy fiút. Én nem akartam elmaradni az unokatestvéremtől, ragaszkodtunk mindig egymáshoz, emellett németül is jól beszélt. Így aztán kettőnk egy módosabb gazdánál tettek le. Ennek a falunak Ober-Diesen volt a neve. Hárman voltak a családban: egy 70-80 év közötti férfi, egy 40 körüli asszony (a férje fogságban volt), s egy 16-17 év körüli lány. Felöltöztettek bennünket tiszta ruhába, s az emeleten kaptunk egy szobát. Másnap reggel 4 órakor már ébresztőt csináltak. 36 tehén alól kitrágyáztunk, a lány fejőgéppel megfejt, mi pedig vittük a csarnokba a tejet. Közben a nagypapa befogta a lovakat a kocsiba és kimentünk a mezőre. Ő kaszált, mi pedig gereblyéztünk, és rakodtunk. Az istállónál olyan megoldás volt, hogy serpentinzerű úton felmentünk a kocsival a padlásra ahol egy csapóajtó felnyitásával a takarmányt leszórtuk az istállóba. Sokat kellett dolgoznunk, de az étkezésünk nagyon jó volt. Vajjal főztek, volt bőven baromfihús és gyümölcs. Szeszmentes almabort ittunk víz helyett.

Esténként összejöttünk mind a tízen magyarok, a faluban sétálgattunk, beszélgettünk és tervezgettük a hazatérés lehetőségeit. Már nagyon vágytunk haza. Két hét után egy este el is indultunk mind a tízen. Egy vasútállomás várótermében aludtunk, majd hajnalban továbbindultunk. Jött egy traktor pótkocsival, arra felkérkedtünk. Kb. 20 km után egy város szélére értünk, ahol amerikai őrség állta az utunkat. Leszállítottak bennünket, s itt egyelőre véget is ért az utunk. Ez a város pedig Landsberg volt, melynek közelében, a Lech-síkon volt a gyászos augsburgi csata. Ennek a városnak volt egy hatalmas kiterjedésű laktanyája, melyet nemzetközi tábornak rendeztek be. Voltak itt lengyelek vagy ezren, görögök, olaszok, oroszok, jugoszlávok és sokan magyarok, köztük a Győri Vagongyár kitelepítettjei is. Hát ide hoztak minket is. A kapuban befűjtak bennünket fertőtlenítő porral és elkísértek egy épületbe. Ahol már volt hozzánk hasonló pár magyar fiú. Kaptunk egy 30-35 év körüli volt katonatisztet is szobaparancsnoknak. Ő intézte az ügyes bajos dolgainkat, vigyázott a rendre, felügyelte a vételezést, gondoskodott róla hogy az 1930-beli minden nap megkapják a narancs és csokoládé adagjukat. Nagyon éltünk, de igen vágytunk már haza. Valami úton hozzájutottunk 2 lóhoz és egy kocsinhoz, s ketten közülünk a környező falvakban összeszedték a még ott dolgozó fiúkat. Még iskolába is jártunk ahol a legfontosabb angol szavakat próbálták nekünk megtanítani. Hát nem túl nagy sikerrel!

Augusztusban már jöttek olyan hangok, hogy hamarosan indulunk haza. Ezek a hírek csak amolyan „légbőlkapottak” voltak. Osztottak viszont köztünk a Vöröskereszt közreműködésével kibocsátott válaszleveleket, melyekre 25 szót írhattunk, s ezen lehetett hazulról válaszolni. Ezt a levelet én is megírtam 1945. augusztus végén – és haza is ért 1946 márciusában Saját kezűleg vettem át a postai kézbesítőtől! Végül csak elérkezett a hazaindulás ideje. 1945. október 1-jén gépkocsikra szálltunk, s az augsburgi vasútállomáson beszálltunk a frissen zöldre festett vagonokba. Elláttak bennünket takarókkal új katonai pulóverrel, hosszúszerű amerikai bakancssal, 5 kg húskonzervvel, egy fémdoboz keksszel, kalácskenyérrel, s még sok minden mással. A szerelvény első kocsiában 5 amerikai katona jött velünk kísérőként, meggátolva hogy esetleg továbbvigyenek bennünket, ami korábban már megtörtént.

Elindultunk Augsburgból, s egy napi utazás után megérkeztünk az Enns folyóhoz. ahol vége volt az amerikai zónának, s a híd túlsó végén már szovjet katonák voltak. Egy napot kellett várakoznunk mire tovább mehettünk. Sokszor megállítottak bennünket, az egyik állomáson vagy 20 orosz katona próbált „megdézsmálni” bennünket, de amikor kísérőink leugráltak, bizony megfutamodtak, hátrahagyva mindent, mit elvettek tőlünk. Végül október 5-én megérkeztünk a hegyeshalmi határállomásra ahol hálaimát mondtunk, hogy újra magyar földre érkeztünk. Az állomáson finom bablevessel, s jó szelet magyar kenyérrel fogadtak bennünket. Tovább indulva érintettük Győrt és Komárom városát, s a délutáni órákban megérkeztünk a végcélunkhoz, Székesfehérvárra. Nagy izgalmak között a vagon ajtajában álltam, a peron tele volt reménykedő emberekkel, mindenki várt egy-egy távollevőt. Egyszer csak engem is nevémen szólítanak, hát az egyik Fehérváron lakó unokanővérem ismert fel, aki szintén távollevő öccsét várta. Sajnos, ő soha nem tért vissza tifuszjárványban meghalt. Csomagjainkkal leszálltunk, az amerikaiak átadtak bennünket a magyar hatóságoknak és felsorakozva elindultunk a zámolyi úti laktanyába. Itt töltöttük az éjszakát és másnap reggel október 6-án egyesével a kapuhoz irányítottak bennünket, ahol kaptunk egy igazolványt, s helyette elvettek tőlünk minden ruhaneműt, konzervet, csupán ami rajtam volt, és egy doboz kekszlet hagytak meg. Ezzel kapcsolatban volt egy jó „sztorim”: Ha már a hetvenes években egy helyen többen is voltunk, s erről szó is esett. Mondom, hogy elvették az új bakancsomat, a pulóvert, 3 db pokrócot, stb. Erre az egyik ismerősöm nevetni kezd. Kérem tőle, ez olyan

nevetséges? Mire ő azt mondja, hogy én voltam ott a parancsnok, akkor szereltük fel az új Hadsereget, kellett a ruha.

Unokatestvéremmel és egy másik jó barátunkkal szombat (piaci nap) lévén kimentünk a piactérre, hogy valami lovas kocsit keressünk. A vonatok akkor még rendszertelenül jártak. Ahogy ott nézelődtünk, egy szomszédunkat láttam meg. Ő is megismert, köszöntöttük egymást, s első kérdésem hozzá, hogy élnek-e a szüleim és a testvérem. Igen élnek, de sajnós a házatok nincs meg, egy 10 q-s bomba pont a házatok elé esett s földig rombolta. Szerencsére a család a hegy alatti óvóhelyen tartózkodott. A lovas kocsin, melyen a szomszéd jött, nekünk is jutott hely. Így értünk haza Várpalotára október 6-án délután, szombati napon. Hétfőn összefogott a rokonság s egy szobát építettünk, november 1-jén pedig újra elkezdtem a polgári iskola negyedik osztályát.

U.i. A hazaérkezésről még annyit hogy az utca közepén, ahogy jöttem a szomszéd bácsival, a Mamám szembe jött velünk a gyalogjárón, mi ketten beszélgettünk, ő meg nem ismert meg. Már elkerültük egymást, amikor a hangom ismerősnek tűnt és visszanezézett. A hátizsák a hátamon, s kívülről rácsatolva a kis literes lábas, amit még hazulról vittem el. Ekkor hangzott fel a felismerés örömkialtása, s egymásba borulva hullottak a viszontlátás könnyei. Papám és Öcsém Tésen voltak, s este, amikor jöttek nem mutatkoztam. Mamám nyitott ajtót és azzal fogadta őket, hogy úgy hallotta, hamarosan hazajövünk. Papám felelete elkeseredetten, szomorúan hangzott: „Nem jönnek ők már haza többet, ebben a nagy háborúban elvesztek örökre”. Ekkor előléptem, s az elveszettnek hitt gyermek boldogan borult Apja és Öccse ölelő karjai közé.

Akikkel együtt voltam, s ma már nem élnek, próbálok rájuk visszaemlékezni:

Szabó János unokatestvérem
Hadnagy István
Hadnagy József
Fekete János
Kedves Vilmos
Kovács Gyula
Kovács József (Bonzó)
Kovács József
Dufek István
Sinka Béla
Hornyacsek János
Bíró László
Roboz András (Mátrai)
Grüll József
Bóka József
Dropil Tibor
Zugor József
Borbás László unokatestvérem